

Preek over Nehemia 1:1-2:10

Broeders en zusters, gemeente van onze Here Jezus,

De vakantie is wat ons betreft weer voorbij. Inmiddels heb ik er al weer vier weken werk op zitten. Mijn vrouw Marja en ik hebben lekker de tijd gehad om met z'n tweetjes naar Oostenrijk te gaan. Onze volwassen kinderen vlogen en reden weer alle kanten op deze zomer. Maar gelukkig zijn ze alle vier weer veilig en wel op nederlandse bodem. Wat we dan meestal doen is dat we na de vakantie zo'n familiemoment beleggen. Iedereen neemt de foto's mee. Wij genieten altijd enorm van dat soort momenten met kinderen en kleinkinderen. "Hoe is het...hoe heb je het gehad?" Nu hebben wij en onze kinderen het maar een paar weken zonder elkaar hoeven te stellen, maar in onze gemeente in Oldebroek bijvoorbeeld hebben we nogal wat mensen die in de zending zijn gegaan. Deze zendelingen gaan vaak voor een periode van wel twee jaar naar het andere eind van de wereld. En reken maar dat de ouders en de broers en zussen dan geweldig kunnen uitzien naar zo'n verlofperiode, als hun kind, broer of zus weer een paar weken in Nederland is.

Misschien lijkt de situatie van Nehemia daar nog wel het meest op. Niet dat Nehemia een zending was, tenminste...in eerste instantie niet, maar wel vanwege de afstand en het incidentele bezoek wat hij kreeg. Nehemia bevindt zich in Susa(n). Dat ligt in het huidige Iran. Hemelsbreed zo'n 1200 km. verwijderd van Jeruzalem, waar zijn bezoekers vandaan komen, zijn broer Chanani en enige vrienden. Susan was het winterverblijf van de koning van Perzië. Ook de geschiedenis van koningin Esther speelde zich in Susan af. Daar zat Nehemia, en hij had een beste baan. Hij was schenker van de koning, dat wil zeggen dat hij verantwoordelijk was voor de inkoop van voedsel en drank, maar ook dat hij ervoor moest zorgen dat de koning niet vergiftigd werd. Dat vereist best wat organisatietalent en dat zal hem straks ook van pas gaan komen als hij de verwoeste muur van Jeruzalem gaat herstellen. Jeruzalem is ongeveer zeventig jaar geleden verwoest en de Israëlieten zijn toen in ballingschap gevoerd naar Babel. Ook de voorouders van Nehemia zijn weggevoerd. Maar nog niet zo lang geleden is er de gelegenheid gekomen voor de ballingen om terug te keren naar hun geboortegrond. Velen gingen terug om samen met Ezra en Zerubabel de tempel te herbouwen. Maar er waren er ook die niet teruggingen. Ook Nehemia bleef. Waarom weten we niet precies. Maar uit de gebeurtenissen van

vandaag weten we wel dat hij volop betrokken was bij de situatie in zijn vaderland. Het is normaal als je elkaar een tijdje niet gezien hebt dan je navraagt hoe het met hen gaat en hoe het sinds de laatste ontmoeting is gegaan met je, maar Nehemia was niet alleen geïnteresseerd in zijn bezoekers, maar ook naar zijn volksgenoten en de stad Jeruzalem. En dat is natuurlijk niet voor niets. Jeruzalem dat is de stad waar de tempel stond en waar dus ook de nieuwe tempel weer zou komen. Zeg maar het centrum van het leven met God. En al die jaren in ballingschap hebben de Joden teruggedacht aan Sion. Denk maar aan Psalm 71: *Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij treurend en dachten aan Sion. In de wilgen op de oever hingen wij onze lieren. Daar durfden onze bewakers te vragen om een lied, daar vroegen onze beulen: zing voor ons een vrolijk lied uit Sion. Hoe kunnen wij zingen een lied van de HEER op vreemde grond? Als ik jou vergeet Jeruzalem, laat dan mijn hand de snaren vergeten...*

Nehemia was een gelovig man en hij kwam ook uit een gelovig nest. Dat blijkt wel uit de naam die hij kreeg van zijn ouders. Nehemia betekent nl. 'JHWH heeft getroost'. Uit die naam spreekt iets van hoop. Als je op vreemde grond je zoon die naam geeft dan verwacht je dat God weer troost zal geven aan zijn volk. En in de tijd van Nehemia lijkt daar een begin mee te zijn gemaakt. Er zijn weer volksgenoten terug gegaan. Ezra en Zerubabel hebben de tempel herbouwd. God kan weer wonen tussen Zijn volk en in Zijn land. En hoewel Nehemia, om wat voor reden dan ook, niet mee terug is gegaan met de eerste groep ontkomenen, is hij wel heel betrokken bij de ontwikkelingen in zijn land.

Het antwoord wat Nehemia krijgt is schokkend! *"Het gaat heel slecht met de mensen die de ballingschap hebben overleefd en die nu in de provincie Juda wonen. Ze zijn het mikpunt van spot, want de muur van Jeruzalem is afgebroken en de poorten zijn in vlammen opgegaan"*.

Nehemia's reactie laat zien hoezeer hij betrokken is bij de welstand van zijn volk. Maar ook, en daar wil ik in deze preek wat meer op inzoomen, hoe zijn relatie is met God. Hij gaat huilend op de grond zitten, rouwde dagenlang en hij ging vasten en bidden. En reken maar dat dit gebed uit de grond van zijn hart kwam. Het zal wel niet zoveel overeenkomsten hebben met onze gebeden net voor de maaltijd. Laat ik maar voor mezelf spreken, ik betrap me heel gauw op standaardgebeden, dezelfde

onderwerpen passeren de revue en soms ben je er zo weinig met de gedachten bij dat het wel gebeurt dat je vraagt 'hebben we eigenlijk al gebeden?' Het gekke is dat we het allemaal heel irritant vinden als we met een medemens in gesprek zijn van wie we de indruk hebben dat hij of zij er met de gedachten niet bij is. Dat geeft je heel gauw het gevoel dat je niet interessant genoeg bent om geconcentreerd naar te luisteren. Maar datzelfde doen we de Here God wel aan als we bidden zonder er bijna te denken. Terwijl we in gesprek zijn met de meest innemende persoon van het universum houden wij een praatje pot.

Het gebed van Nehemia is duidelijk van een andere orde:

Ach HEER, God van de hemel, machtige en ontzagwekkende God, u die uw beloften nakomt en trouw bent aan ieder die u liefheeft en doet wat u gebiedt, luister aandachtig en zie hoe uw dienaar dag en nacht tot u bidt ten behoeve van uw dienaren, de Israëlieten.

Eerst even iets over hoe Nehemia God ziet. Hij spreekt God aan als God van de hemel. Een manier van aanspreken die we voor zover ik weet alleen bij Nehemia tegenkomen in de bijbel. Meestal wordt gesproken over de God van Israel. Maar nu het volk Israel was weg gevoerd uit het land was Nehemia God als de God van de hemel gaan aanspreken. Een God die machtig en ontzagwekkend is. Voor ons geen onbekende woorden, maar als je deze woorden bewust uitspreekt, erken je dus dat God de Almachtige is, die de touwtjes in handen heeft. Van een machtig en ontzagwekkend God verwachten we iets. En die verwachting had Nehemia ook. Vooral ook omdat Nehemia wist dat deze God trouw is en zijn beloften nakomt. Nehemia wist het, van die God moet ik het verwachten, bij Hem ben ik aan het juiste adres. Mijn hulp is van de HERE die de hemel en de aarde heeft gemaakt. De God die alles kan.

Hoewel Nehemia Gods grootheid erkent, blijkt toch wel uit zijn omgang met God dat er sprake is van intimiteit. Hij durft God in 2:8 'mijn God' te noemen. Daar zien we een belangrijke balans die ons ook iets te leren heeft. God komt in de bijbel ook naar ons toe als enerzijds die Almachtige God, die de Schepper is van het heelal, waar mensen een heilig ontzag voor hebben. Maar anderzijds ook dat hele vertrouwde, 'Abba', het woord waar Israelische kinderen nog altijd hun vader mee aanspreken. Nu moeten we dat 'abba' ook niet amicaler maken dan het is. Als de bijbel dat woord

'abba' introduceert voor onze omgang met God, dan is dat wel het beeld van de relatie tussen een kind en zijn vader uit die tijd, en niet de manier van omgang tussen een kind en zijn vader anno 2011 in West Europa. Maar toch... de bijbel leert ons wel dat we die balans moeten vasthouden. Niet alleen afstand en eerbied.....er mag absoluut sprake zijn van intimiteit.

Bij Nehemia krijg je de indruk dat die balans er is. Besef van Gods grootheid en toch ook dat intieme van: mijn God.

Nu lijkt het er in de tekst op dat dit een eenmalig gebed is van Nehemia. Maar hij heeft het wel over nacht en dag bidden. En uit de tijd die er zit tussen Nehemia 1:1 waar over de maand Kislew wordt gesproken en de toestemming van de koning in de maand Nissan (2:1) zit toch zo'n slordige drie maanden. We mogen aannemen dat Nehemia bijna 100 dagen lang heeft gebeden voor deze situatie. Er was dus sprake van een aanhoudend bidden. Aanhoudend God laten blijken wat je op je hart hebt.

In het gebed van Nehemia zit ook weer een leerzame opbouw. Net zoals je dat ziet bij het 'Onze Vader' is ook dit gebed veel meer dan alleen je verlanglijstje doorgeven. We hebben net al gezien dat Nehemia begon met het erkennen van Gods macht.

Hij noemt Hem ook de God die zijn beloften nakomt. Dat is opmerkelijk. Blijkbaar wist Nehemia van Gods beloften. Je zou kunnen zeggen, Nehemia kende zijn bijbel. Dat blijkt ook wel uit de rest van het gebed. Want hij helpt God even herinneren wat God zelf aan Mozes had beloofd: *'Als jullie ontrouw zijn, zal ik jullie onder alle volken verstrooien, maar als jullie naar mij terugkeren, en je houden aan mijn geboden en die naleven, zal ik jullie terughalen en bijeenbrengen op de plaats die ik heb uitgekozen...'*. Nehemia erkent dat God het recht had hen in ballingschap te voeren. Het volk was ontrouw geworden aan God. Maar nu er de gelegenheid is om terug te keren dan verwacht Nehemia ook dat Jeruzalem weer het centrum van het geloofsleven mag worden. Een herbouwde tempel in een herbouwde stad. En zo lang het volk het onderwerp is van smaad en hoon ervaart hij dat ook als een aanfluiting voor de naam van de God van Israel.

In dit gebed zien we ook dat Nehemia zijn schuld belijdt. En niet alleen z'n eigen schuld. Hij belijdt ook de schuld van z'n volksgenoten en z'n familie. We hebben ons geen van allen aan uw geboden houden. Als we naar ons zelf kijken hebben we

geen poot op te staan. We staan met lege handen en God heeft volledig het gelijk aan z'n kant. Over dat schuld belijden wil ik toch wel even wat zeggen. Tegenwoordig is zondebesef en schuld belijden niet echt meer in de mode. Nu wil ik absoluut niet stimuleren tot het zogenaamde 'geestelijke navelstaren'. Als we alleen maar naar onszelf blijven kijken worden we niet vrolijk. Maar het kan ook geen kwaad eens goed te beseffen dat wij uit ons zelf ook met lege handen staan. We eten elke dag genadebrood. God had het volste recht om ons van zich af te duwen en uit het feit dat Jezus één van ons is geworden blijkt Goddank dat Hij zo geweldig liefdevol is en zoekend naar mogelijkheden om af te rekenen met het kwaad. En dankzij de kruisdood van Jezus en de opstanding uit de dood is er die nieuwe weg gekomen. Maar die weg is er niet gekomen omdat wij zoveel hadden mee te brengen, maar omdat God zo onnoemelijk genadig is.

Het tweede wat opvalt is dat Nehemia niet alleen persoonlijk schuld belijdt, maar dat hij dat ook doet namens zijn familie en zijn volksgenoten. In onze individualistische samenleving is dat moeilijker uit te leggen. Wij zien ons veel minder als een deel van een familie of van een volk als een oosterling. Daarom vinden we het ook lastig te begrijpen dat we in Adam deel hebben aan de zondeval en dat God in Christus zich een gemeente heeft verkoren. Door onze afkomst delen we in de zonde van Adam en door ons geloof delen we in het nieuwe leven van de tweede Adam, Jezus.

Nehemia voelt zich verbonden met zijn voorgeslacht. Hoewel hij zelf tijdens de ballingschap is geboren belijdt hij wel de schuld van zijn familie en volk, omdat zij deel hebben gehad aan de zonden die aanleiding gaven tot het wegvoeren van het volk.

Onder christenen zien we de laatste tijd wat meer aandacht voor dit aspect van zonde belijden. Hebben wij deel aan de schuld die christenen op zich hebben geladen ten opzichte van het Joodse volk of hebben wij deel aan de schuld die christenen op zich hebben geladen ten opzichte van de bevolking van Afrika door hen als slaven te misbruiken? Ik geef geen antwoord op deze vragen, maar Nehemia dwingt ons wel daar over na te denken.

Nehemia heeft besef van de zonde van zijn voorouders, maar tegelijkertijd durft Hij God te herinneren aan de bijzondere positie van Israël. In de NBG vertaling staat dat nog sterker: *Zij zijn toch uw knechten en uw volk...* Proef je iets van z'n vrijmoedigheid? "Natuurlijk hebben wij er met z'n allen een potje van gemaakt, U hebt helemaal gelijk, maar mag ik U er even aan herinneren wat U beloofd hebt. We zijn niet de eerste de beste, we zijn uw kinderen, met wie U een verbond hebt gesloten".

Aan het eind van het gebed zien we nog iets bijzonders. Er komt een concreet verzoek. "Laat me vandaag toch slagen en laat de koning mij welgezind zijn". Het lijkt er op dat er bij Nehemia al biddend een plan is ontstaan om iets te gaan doen aan de nood waarover zijn broer kwam vertellen. Een plan waarvan hij later ook zegt dat God dat op z'n hart heeft gelegd. Het plan om de muur van Jeruzalem te gaan herbouwen. Het vervolg van het bijbelboek Nehemia gaat er over hoe Nehemia gehoorzaam is aan deze roeping van God.

Is dat ook geen mooi leermoment voor ons om mee af te sluiten. Ik hoop niet dat we ooit zullen meemaken dat we, als we vragen hoe het in onze gemeente gaat, het antwoord te horen krijgen, wat Nehemia te horen kreeg. De gemeente ligt in puin en is een mikpunt van spot.... Daar moet je niet aan denken. Maar het kan natuurlijk best dat je eens te horen krijgt dat er iets niet helemaal goed gaat in de gemeente. Laten we dan in ieder geval net als Nehemia reageren met volhardend gebed. En in dat gebed mogen we God erkennen om wie Hij is. De Almachtige God. En in dat gebed mogen we ook eerlijk naar onszelf kijken. Heb ik deel gehad aan de ontstane situatie. Moet ik persoonlijk iets belijden, of moet ik iets namens de gemeenschap belijden. We mogen ook pleiten op Gods beloften. *Heer, U bent een werk begonnen in onze gemeente, U belooft dat U nooit loslaat wat U begon. Wilt u dat ook nu weer waarmaken?*

En als we zo bidden dan kan het maar zo zijn dat God een plan op je hart legt om iets aan de situatie te gaan doen. Dat gebeurt vaker. God gaat ons dan inschakelen bij de verhoring van onze eigen gebeden. Een mooi voorbeeld daarvan zien we in Matt. 9:36. Jezus draagt de discipelen op om te bidden om arbeiders in de oogst. Maar meteen in het begin van hoofdstuk 10 zijn het deze zelfde discipelen die er op uitgezonden worden om arbeider in de oogst te zijn. Dat is, zeg maar, het gevaar van bidden. Wie niet beschikbaar wil zijn kan beter ook niet bidden.

Maar ook vandaag zoekt God Nehemia's. Nehemia werd ingeschakeld om de stad die een mikpunt van spot was op te bouwen tot een stad waarvan zelfs de vijanden moesten erkennen: Dit werk is met Gods hulp gedaan. En zo mag ieder van ons ook vandaag zijn plaats innemen in de gemeente. Als een Nehemia: handen vouwen en handen uit de mouwen. Maar dan wel in die volgorde!

Amen

Augustus 2011

G.P. Hartkamp

Wapenveld